

Underlag för val av definition i statistikredovisning baserat på ULF

Personer med funktionsnedsättning

Bakgrund

Regeringen har under de senaste åren gett Statistiska centralbyrån (SCB) i uppdrag att ta fram och redovisa statistik om levnadsförhållanden bland personer med funktionsnedsättning. SCB:s avrapportering har baserats på Undersökningarna av levnadsförhållanden (ULF).¹ ULF består dels av innehållet i den EU-gemensamma undersökningen Statistics on Income and Living Conditions (SILC), dels av så kallade nationella frågor. Undersökningen omfattar frågor om bl.a. arbetsmiljö, boende, ekonomi, fritid, hälsa, medborgerliga aktiviteter, sociala relationer, sysselsättning och trygghet.

Inom ramen för det återkommande regeringsuppdraget har regeringen år 2019 gett SCB i uppdrag att ”ta fram en definition som kan användas som grund för nationell statistik och undersökningar” av gruppen personer med funktionsnedsättning.² Definitionen ska utgå från det harmoniseringsarbete som görs inom EU på området och även komplettera för nationella behov. I slutrapporten för 2019 års regeringsuppdrag presenterade SCB därför ett förslag på en definition av gruppen personer med funktionsnedsättning för statistiska ändamål, som preliminärt ska användas i ULF.³ SCB:s förslag på definition för statistikredovisning omfattar dels Washington Groups (WG:s) så kallade Short set, ett frågebatteri som blir obligatoriskt i SILC från och med 2022, dels nationella frågor som syftar till att komplettera WG:s frågebatteri. Mer information om dessa frågor ges på kommande sidor. SCB:s förslag på definition för statistikredovisning inom ramen för ULF

¹ Resultat från avrapporteringen år 2018 finns redovisade på SCB:s [webbsida](#).
Resultat från avrapporteringen år 2016 finns redovisade på SCB:s [webbsida](#).
Resultat från avrapporteringen år 2013 finns redovisade på SCB:s [webbsida](#).

² [Uppdrag avseende statistik om levnadsförhållanden för personer med funktionsnedsättning](#).
Regeringsbeslut 2019-05-09, beteckning S2019/02245/FST (delvis). Sidan 1.

³ Mer information och motivering till den föreslagna definitionen finns i slutrapporten av regeringsuppdraget på SCB:s [webbsida](#).

tar sin utgångspunkt i hur WG definierar gruppen personer med funktionsnedsättning och innebär att gruppen personer med funktionsnedsättning bedöms vara ...

- personer som har svarat ”stora svårigheter” eller ”kan inte alls” på minst en av Washington Groups (WG:s) frågor om svårigheter att se, höra, gå/gå i trappor, komma ihåg/koncentrera sig, ta hand om sig själv respektive att kommunicera

eller som har svarat

- ”stora svårigheter” eller ”det finns något jag inte alls klarar av pga. min funktionsnedsättning” på den nationella frågan *Tycker du att din funktionsnedsättning innebär några svårigheter?*

Frågorna som ligger till grund för ovan förslag på definition presenteras i nästa avsnitt om ”Frågeinnehåll” samt i bilaga 1.

År 2021 har regeringen gett SCB i uppdrag att utvärdera den föreslagna definitionen och föreslå eventuell justering av den baserat på resultat från ULF 2021. Utvärderingen ska genomföras i samråd och dialog med bl.a. Myndigheten för delaktighet och funktionshindersrörelsen.⁴

Frågeinnehåll

Från och med 2021 innehåller ULF ett frågebatteri som är skapat av Washington Group (WG) och som de har utformat med syfte att identifiera personer med funktionsnedsättning.⁵ Det handlar om WG:s så kallade Short set, som omfattar sex frågor, och som från och med 2022 är ett obligatoriskt inslag i SILC.⁶ WG:s Short set består av följande frågor:

1. Har du svårt att se, även om du använder glasögon eller linser?
2. Har du svårt att höra, även om du använder hörapparat?
3. Har du svårt att gå eller att gå i trappor?
4. Har du svårt att komma ihåg eller att koncentrera dig?
5. Har du svårt att ta hand om dig, t.ex. att tvätta dig eller klä dig?
6. Har du svårt att kommunicera, t.ex. med att förstå andra eller att själv bli förstådd?

Samtliga frågor har följande svarsalternativ:

- a. Nej, inga svårigheter
- b. Ja, vissa svårigheter
- c. Ja, stora svårigheter
- d. Ja, kan inte alls

⁴ [Uppdrag angående statistik om levnadsförhållanden för personer med funktionsnedsättning](#). Regeringsbeslut 2021-09-02, beteckning S2019/02245 S2021/06168 (delvis). Sidan 4.

⁵ För information om Washington Group, se deras [webbsida](#).

⁶ För mer information om WG:s Short set, se deras [webbsida](#).

Frågebatteriet utgör en del av den definition som kommer att användas för att definiera gruppen personer med funktionsnedsättning i den statistiska redovisningen av levnadsförhållanden, baserat på ULF. Definitionen är inte tänkt att användas för andra syften än statistisk redovisning.

Från och med 2021 innehåller ULF dessutom två nationella frågor, vars syfte är att komplettera WG-frågorna i att definiera gruppen personer med funktionsnedsättning för statistiska ändamål. De två nationella frågorna är:

7. Har du någon fysisk, psykisk eller intellektuell funktionsnedsättning? (Ja / Nej)
8. *Om ja på ovan fråga:* Tycker du att din funktionsnedsättning innebär några svårigheter?

Den sista frågan (8) har samma svarsalternativ som WG-frågorna.

Av diagram 1 framgår hur svaren på WG-frågorna samt den andra nationella frågan fördelar sig mellan de fyra svarsalternativen, baserat på ULF 2021. I diagram 2 redovisas hur svaren fördelar sig för den första nationella frågan, baserat på ULF 2021.

Eftersom resultaten från ULF 2021 ännu inte är publicerade kan vi inte redovisa andelar, antal eller andra siffror. Redovisningen av uppgifter från ULF 2021 är därmed begränsad till stapeldiagram för att visa storleksförhållanden mellan t.ex. olika svarsalternativ och definitioner. Redovisningen baserat på ULF 2021 avser dessutom oviktade data eftersom den så kallade kalibreringsvikten för 2021 års data ännu inte är framtagen.⁷

⁷ Varje intervjuperson tilldelas en så kallad kalibreringsvikt, vars syfte dels är att räkna upp resultaten från urvalsundersökningen till befolkningsnivå, dels i möjligaste mån kompensera för bortfall.

Diagram 1. Fördelning mellan svarsalternativ för WG-frågorna samt nationell fråga om funktionsnedsättning med samma svarsalternativ som WG-frågorna. Oviktade resultat. ULF 2021.

* Nej-alternativet avser de som antingen har svarat nej på den första nationella frågan – *Har du någon fysisk, psykisk eller intellektuell funktionsnedsättning?* – eller som har svarat ja på den första nationella frågan och svarat "inga svårigheter" på den andra nationella frågan: *Tycker du att din funktionsnedsättning innebär några svårigheter?*

Diagram 2. Fördelning mellan svarsalternativen för nationell fråga om funktionsnedsättning som besvaras med ja eller nej. Oviktade resultat. ULF 2021.

Förslag på definition

I tabell 1 redovisas några olika sätt att definiera gruppen personer med funktionsnedsättning baserat på WG-frågorna samt de två nationella frågorna i ULF 2021.

WG definierar gruppen personer med funktionsnedsättning som personer som svarat på minst en av WG-frågorna med svarsalternativen ”stora svårigheter” eller ”kan inte alls”. Ett sätt att komplettera WG-frågorna är att använda samma två svarsalternativ även för den nationella frågan om funktionsnedsättning.

Förslag 1 innebär att de som svarat ”stora svårigheter” eller ”kan inte alls” på minst en av WG-frågorna eller på den andra nationella frågan (*Tycker du att din funktionsnedsättning innebär några svårigheter?*) bedöms tillhöra gruppen personer med funktionsnedsättning. Detta är den definition SCB föreslog för statistikredovisning i den senaste avrapporteringen av uppdraget.

Förslag 2 utökar gruppen personer med funktionsnedsättning och beaktar synpunkt från samrådet i november 2020. Basen är, precis som i förslag 1, att WG-definitionen används, men enbart för WG-frågorna (dvs. man har svarat ”stora svårigheter” eller ”kan inte alls” på minst en av WG-frågorna). Utökningen av gruppen personer med funktionsnedsättning görs genom att inkludera alla som har svarat ja på den första nationella frågan – *Har du någon fysisk, psykisk eller intellektuell funktionsnedsättning?* – oavsett hur de har svarat på den nationella följdfrågan om de tycker att deras funktionsnedsättning innebär några svårigheter.

Förslag 3 innebär att alla som har svarat ”vissa svårigheter”, ”stora svårigheter” eller ”kan inte alls” på någon av WG-frågorna eller på den nationella frågan bedöms tillhöra gruppen personer med funktionsnedsättning.

Förslag 4 är en utökning av förslag 3 och innebär att även alla som svarat ja på den första nationella frågan – *Har du någon fysisk, psykisk eller intellektuell funktionsnedsättning?* – inkluderas i gruppen personer med funktionsnedsättning.

Utfallet av både förslag 3 och förslag 4, baserat på ULF 2021, är att gruppen personer med funktionsnedsättning är större än de 36,2 procent som gruppen bestod av i SCB:s senaste avrapportering av regeringsuppdraget, baserat på ULF 2018–2019.

Tabell 1. WG:s definition av gruppen personer med funktionsnedsättning samt fyra förslag på definitioner för statistisk redovisning baserat på frågeinnehåll i ULF 2021. Oviktade resultat 2021.

Washington Groups definition baserat på Short set	Förslag 1	Förslag 2	Förslag 3	Förslag 4	Tidigare definition inom ramen för avrapporteringen av regeringsuppdraget
<p>Definition Har svarat "stora svårigheter" eller "kan inte alls" på minst en av de 6 frågorna i WG:s Short set:</p> <p><i>Har du svårt att se, även om du använder glasögon eller linser?</i></p> <p><i>Har du svårt att höra, även om du använder hörapparat?</i></p> <p><i>Har du svårt att gå eller att gå i trappor?</i></p> <p><i>Har du svårt att komma ihåg eller att koncentrera dig?</i></p> <p><i>Har du svårt att ta hand om dig själv, t.ex. att tvätta dig eller klä dig?</i></p> <p><i>Har du svårt att kommunicera, t.ex. med att förstå andra eller att själv bli förstådd?</i></p>	<p>Definition Har svarat "stora svårigheter" eller "kan inte alls" på minst en av de 6 frågorna i WG:s Short set</p> <p>ELLER</p> <p>har svarat ja på nationell fråga <i>Har du någon fysisk, psykisk eller intellektuell funktionsnedsättning?</i></p> <p>OCH</p> <p>har svarat "stora svårigheter" eller "kan inte alls" på nationell följdfråga <i>Tycker du att din funktionsnedsättning innebär några svårigheter?</i></p>	<p>Definition Har svarat "stora svårigheter" eller "kan inte alls" på minst en av de 6 frågorna i WG:s Short set</p> <p>ELLER</p> <p>har svarat ja på nationell fråga <i>Har du någon fysisk, psykisk eller intellektuell funktionsnedsättning?</i></p>	<p>Definition Har svarat "vissa svårigheter", "stora svårigheter" eller "kan inte alls" på minst en av de 6 frågorna i WG:s Short set</p> <p>ELLER</p> <p>har svarat ja på nationell fråga <i>Har du någon fysisk, psykisk eller intellektuell funktionsnedsättning?</i></p> <p>OCH</p> <p>har svarat "vissa svårigheter", "stora svårigheter" eller "kan inte alls" på nationell följdfråga <i>Tycker du att din funktionsnedsättning innebär några svårigheter?</i></p>	<p>Definition Har svarat "vissa svårigheter", "stora svårigheter" eller "kan inte alls" på minst en av de 6 frågorna i WG:s Short set</p> <p>ELLER</p> <p>har svarat ja på nationell fråga <i>Har du någon fysisk, psykisk eller intellektuell funktionsnedsättning?</i></p>	<p>Frågorna ställs inte längre i ULF. Inkluderas här för jämförelse längst ned i denna tabell.</p> <p>Definitionen omfattar i korthet</p> <ul style="list-style-type: none"> Nedsatt syn Nedsatt hörsel Nedsatt rörelseförmåga Svåra besvär av astma och/eller allergi Svåra besvär av ängslan, oro eller ångest I hög grad nedsatt aktivitetsförmåga Stora problem pga. dyslexi och/eller dyskalkyli Neuropsykiatrisk diagnos <p>För definition, se SCB:s webbsida</p>
<p>Grund för definitionen Samma definition som WG anger ska användas för deras frågebatteri Short set.</p>	<p>Grund för definitionen Samma definition som WG anger ska användas för deras frågebatteri Short set med komplettering av nationell fråga för att fånga personer med minst stora svårigheter på grund av annan funktionsnedsättning än de som omfattas av WG:s Short set.</p>	<p>Grund för definitionen Samma definition som WG anger ska användas för deras frågebatteri Short set med komplettering av nationell fråga.</p> <p>I samråd hösten 2020 har önskemål framförts att samtliga som svarar ja på den nationella frågan om de har en funktionsnedsättning ska räknas till gruppen personer med funktionsnedsättning.</p>	<p>Grund för definitionen Upplevelse av svårigheter är subjektiv – en person som svarar "vissa svårigheter" kan, utifrån någon form av objektiv bedömning, ha lika stora svårigheter som en person som svarar "stora svårigheter".</p> <p>Alla som svarar att de har åtminstone vissa svårigheter bör därför räknas till gruppen personer med funktionsnedsättning.</p>	<p>Grund för definitionen Alla som svarar ja på någon av de sju frågorna (6 WG-frågor, 1 nationell fråga) ska räknas till gruppen personer med funktionsnedsättning.</p>	

Förslag 3 och 4 innebär att gruppen personer med funktionsnedsättning omfattar en större andel än den tidigare använda definitionen för statistikredovisning år 2018–2019.

Ytterligare jämförelse mellan förslagen

I tidigare avrapporteringar av statistik gällande levnadsförhållanden bland personer med funktionsnedsättning har redovisningen gjorts fördelat på kön, ålder och svensk respektive utländsk bakgrund. En motsvarande redovisning ska i möjligaste mån göras även i kommande redovisningar.

- Könsfördelningen är snarlik mellan förslag 1, 2, 3 och 4. Gruppen personer med funktionsnedsättning omfattar i samtliga fyra förslag en något högre andel kvinnor än män.
- Åldersfördelningen är snarlik mellan förslag 1, 2, 3 och 4. Andelen äldre – personer 65 år och äldre liksom personer 85 år och äldre – som bedöms tillhöra gruppen personer med funktionsnedsättning är något högre i förslag 1 än i förslag 2, 3 och 4.
- Fördelningen av personer med svensk respektive utländsk bakgrund är snarlik mellan förslag 1, 2, 3 och 4.

Bilaga 1 Utdrag från ULF 2021 års frågeformulär

År 2021 genomfördes ULF i stort sett uteslutande med telefonintervjuer. Någon enstaka besöksintervju förekom. Frågorna som presenteras i bilaga 1 ingår i ett större frågeavsnitt om hälsa. Hela 2021 års formulär finns publicerat på [SCB:s webbsida](#).

PH101U21 **Jag kommer nu att ställa några frågor om olika svårigheter man kan ha.**

Har du/han/hon svårt att se, även om du/han/hon använder glasögon eller linser? Skulle du säga inga svårigheter att se, vissa svårigheter, stora svårigheter eller kan du/han/hon inte alls se?

- 1 NEJ, INGA SVÅRIGHETER ATT SE
- 2 JA, VISSA SVÅRIGHETER ATT SE
- 3 JA, STORA SVÅRIGHETER ATT SE
- 4 KAN INTE ALLS SE

F8 VET EJ
F9 VILL EJ SVARA

Instruktioner till intervjuaren: Om UP använder glasögon/linser ska UP svara på hur han/hon ser när han/hon använder sina egna glasögon/linser.

PH111U21 **Har du/han/hon svårt att höra, även om du/han/hon använder hörapparat? (Skulle du säga inga svårigheter att höra, vissa svårigheter, stora svårigheter eller kan du/han/hon inte alls höra?)**

- 1 NEJ, INGA SVÅRIGHETER ATT HÖRA
- 2 JA, VISSA SVÅRIGHETER ATT HÖRA
- 3 JA, STORA SVÅRIGHETER ATT HÖRA
- 4 KAN INTE ALLS HÖRA

F8 VET EJ
F9 VILL EJ SVARA

Instruktioner till intervjuaren: Om UP använder hörapparat ska UP svara på hur han/hon hör när han/hon använder sin egen hörapparat.

PH121U21 **Har du/han/hon svårt att gå eller att gå i trappor? (Skulle du säga inga svårigheter att gå eller att gå i trappor, vissa svårigheter, stora svårigheter eller klarar du/han/hon det inte alls?)**

- 1 NEJ, INGA SVÅRIGHETER ATT GÅ ELLER GÅ I TRAPPOR
- 2 JA, VISSA SVÅRIGHETER ATT GÅ ELLER GÅ I TRAPPOR
- 3 JA, STORA SVÅRIGHETER ATT GÅ ELLER GÅ I TRAPPOR
- 4 KAN INTE ALLS GÅ ELLER GÅ I TRAPPOR

F8 VET EJ
F9 VILL EJ SVARA

Instruktioner till intervjuaren: Utan att använda någon typ av hjälpmedel. Svara utifrån det UP har svårast att klara av.

PH131U21

Har du/han/hon svårt att komma ihåg eller att koncentrera dig/sig? Räkna inte med tillfälliga svårigheter du/han/hon har på grund av till exempel stress. (Skulle du säga inga svårigheter att komma ihåg eller att koncentrera dig/sig, vissa svårigheter, stora svårigheter eller klarar du/han/hon det inte alls?)

- 1 NEJ, INGA SVÅRIGHETER ATT KOMMA IHÅG ELLER KONCENTRERA SIG
- 2 JA, VISSA SVÅRIGHETER ATT KOMMA IHÅG ELLER KONCENTRERA SIG
- 3 JA, STORA SVÅRIGHETER ATT KOMMA IHÅG ELLER KONCENTRERA SIG
- 4 KAN INTE ALLS KOMMA IHÅG ELLER KONCENTRERA SIG

F8 VET EJ
F9 VILL EJ SVARA

Instruktioner till intervjuaren: Svara utifrån det UP har svårast att klara av.

PH141U21

Har du/han/hon svårt att ta hand om dig/sig själv, till exempel att tvätta dig/sig eller klä dig/sig? (Skulle du säga inga svårigheter att ta hand om dig/sig själv, vissa svårigheter, stora svårigheter eller klarar du/han/hon det inte alls?)

- 1 NEJ, INGA SVÅRIGHETER ATT TA HAND OM SIG SJÄLV
- 2 JA, VISSA SVÅRIGHETER ATT TA HAND OM SIG SJÄLV
- 3 JA, STORA SVÅRIGHETER ATT TA HAND OM SIG SJÄLV
- 4 KAN INTE ALLS TA HAND OM SIG SJÄLV

F8 VET EJ
F9 VILL EJ SVARA

PH151U21

Har du/han/hon svårt att kommunicera, till exempel med att förstå andra eller att själv bli förstådd? Om annat födelseland än Sverige: Frågan avser inte svårigheter att kommunicera på grund av att du/han/hon eventuellt har ett annat modersmål än svenska. (Skulle du säga inga svårigheter att kommunicera, vissa svårigheter, stora svårigheter eller kan du/han/hon inte alls kommunicera?)

- 1 NEJ, INGA SVÅRIGHETER ATT KOMMUNICERA
- 2 JA, VISSA SVÅRIGHETER ATT KOMMUNICERA
- 3 JA, STORA SVÅRIGHETER ATT KOMMUNICERA
- 4 KAN INTE ALLS KOMMUNICERA

F8 VET EJ
F9 VILL EJ SVARA

Instruktioner till intervjuaren: Frågan avser svårigheter att tala, lyssna eller förstå tal, tecken eller skrift. Att ha svårt att kommunicera kan t.ex. bero på talsvårigheter, hörselnedsättning eller att man inte kan tolka/förstå ljud som ord. Frågan avser inte svårigheter att kommunicera på grund av annat modersmål än svenska.

HAFUNK21A **Har du/han/hon någon fysisk, psykisk eller intellektuell funktionsnedsättning?**

- 1 JA
- 2 NEJ

F8 VET EJ
F9 VILL EJ SVARA

Instruktioner till intervjuaren: Avser intervjupersonens egen uppfattning. En funktionsnedsättning kan uppstå till följd av sjukdom eller annat tillstånd eller till följd av en medfödd eller förvärvad skada. Sådana sjukdomar, tillstånd eller skador kan vara av bestående eller av övergående natur. Psykisk funktionsnedsättning kan också kallas neuropsykiatrisk funktionsnedsättning. Intellektuell funktionsnedsättning kan också kallas kognitiv funktionsnedsättning eller utvecklingsstörning.

HAFUNK21B *Om HAFUNK21A=1:*

Tycker du att din/hans/hennes funktionsnedsättning innebär vissa svårigheter, stora svårigheter eller att det finns sådant du/han/hon inte alls klarar av?

- 1 VISSA SVÅRIGHETER
- 2 STORA SVÅRIGHETER
- 3 DET FINNS NÅGOT UP INTE ALLS KLARAR AV PGA SIN FUNKTIONSNEDSÄTTNING

- 5 UP HAR INGA SVÅRIGHETER PGA SIN FUNKTIONSNEDSÄTTNING

F8 VET EJ
F9 VILL EJ SVARA

Instruktioner till intervjuaren: Avser intervjupersonens egen uppfattning.
